

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitularia Regvm Francorum

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

Notae Ad Marculfvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-22974

- TOM. II. POSSVNT**] Dubium est utrum heic *possunt* legi debeat aut *poscunt*.
 Pag. 355. c. 13.
 Pag. 356. c. 17.
 Pag. 357. tit. 4.
CONSTITVTIO PROMOTIONIS] Capitula ista editionis honore donata sunt à Camillo Peregrinio, qui ait illa constituta esse anno, ut citius, DCCCLXVI. exeunte.
 Ibid. c. 1.
QUALITATEM] HÆC VOX corrupta haud dubie est. Legendum est *equaliter* aut aliquid simile.
 Pag. 368.
SI QVOS CVLFACTORVM] Ivo Carnotensis epist. 171. caput istud reperisse se ait in libro capitulorum regaliū auctoritate Episcoporum constitutorum, & in Decreto ex libro septimo Capitularium, uti supra pag. 1239. monuimus. Quod cum Iuretus non inueniret in libris Capitularium, huc descendit ut existimaret Ivonem usum esse codicibus amplioribus quam sint cusa exemplaria. Savaro verò in Notis ad Sidonium pag. 85. Pithæum & Iuretum reprehendit quod constitutionem illam ab Ivone laudatam putaverint sumptam ab illo esse ex Capitulis Karoli Magni, cum simpliciter sumpta dicatur ex libris capitulorum regaliū, id est, ut Savaro interpretatur, ex Concilio Toletano. Sanè certum est illam extare in Concilio Toletano duo-

decimo. Sed cum veteres consueverint referre Tom. II. constitutiones Karoli M. & ceterorum ex libro capitulorum regaliū sive imperialium, ut apud Hinematum epist. 29. pag. 320. & in Concilio Trolesiano & alibi, manifestum est Ivonem esse locutum de codice Capitularium ab Ansegiso & Benedicto Levita collecto. Nam quod hodie caput illud non reperitur in illo codice, puto hinc evenisse quod cum in exemplari quo Ivo utebatur desset aliquot capita sub finem libri septimi, studiosus aliquis hunc hiatus supplevit ex aliis Capitulis regaliibus, excerptis videlicet à Karolo M. aut ejus filio & Episcopis Gallicanis, ut tum solebant. Quippe hoc capitulum religiosè olim custoditum à patribus nostris fuisse constat ex his quæ à viris clarissimis observata heic sunt, tum etiam ex epistola Gerberti ad Vvilerodum Episcopum Argentinensem, in qua loquens de Arnulfo Remensi Archiepiscopo ait: *Sed cum à se fautores maximos nequitia sue discedere sensit, terribius, Regem adit, novisque sacramentis ac novis reum conditionibus regia mensa participes factus est; atque ita ira Regis sedata, omni crimine se exutum creditit.* De sensu porro istius capitis vide Marcum lib. 4. de concordia sacerdotij & imperij cap. 14. §. 6. 7. & Seldenum in libro primo de synedriis veterum Ebrorum cap. 10. pag. 355.

NOTÆ AD MARCVLFVM.

- Pag. 369. **MARCVLFI**] Variæ sunt eruditorum hominum sententiæ de ætate Marculfi. Quidam enim vixisse putant sub finem primæ stirpis Regum Francorum, alij Karolo M. regnante. Vide M. Antonium Dominicy in tractatu de treuga & pace, Labbeum in tomo sexto Conciliorum pag. 530. & sequenti, Launoium in assertionem inquisitionis in chartam immunitatis B. Germani Patifienfis pag. 619. Quatremarium in privilegio sancti Germani propugnato pag. 113. & Conringium in censura diplomatis Lindaviensis pag. 210.
LANDERICO] In codice Pithæi legitur *Glidulfo*.
 Pag. 371. **LIRINENSIS**] Præceptum Lotharij Imperatoris pro monasterio Sabinensi apud Duchesium tomo III. pag. 660. *Sed ita immune & liberum esse sicuti cetera monasteria infra regna Francorum constituta sunt, id est, Luxoviensium, Liriniensium, & Agauensium.*
 Pag. 386. c. 18. **CVM ARIMANIA SVÆ**] In exemplari regio legitur, *cum arma sua*. Et juramentorum super arma frequens mentio est in lege Longobardorum: quæ quonam modo fierent explicat caput ultimum tituli XVI. legis Bajuvariorum. Retinuimus tamen lectionem quæ *arimania* habet propter rationes quas Bignonius heic affert pag. 899.
 Pag. 387. c. 11. **PROPTER SIMPLICITATEM**] Vide Ianum à Costa in librum primum Decretalium pag. 237.
 Pag. 414. c. 11. **DVLCISSIMA FILIA MEA**] Vide Cujacium lib. 3. observat. cap. 14.
SERVO MEQ. SECVTA ES] Vide epist. Pag. 411. 15. & 16. Einhardi.
REPVDIANDI LOCVS PATET] In veteri codice archivi regij Barcinonensis extat ve. c. 30. tus charta de divortio inter Guillelmum Raymundi de Moncada Seneschallum Comitis Barcinonensis & uxorem ejus Beatricem facta anno MCXXXV. cuius mentionem facit Franciscus Diago lib. 2. cap. 139. historię Comitum Barcinonensium. Sunt qui putant divortium intercessisse propter affinitatem quæ inter conjuges erat. Sed in veteri charta nihil legitur istiusmodi.
BITORIGE] Bignonius & Simonius ediderunt *Biturige*, quia sciebant literas *o* & *u* frequenter invicem permutari solitas à veteribus librariis. Sed tamen retinendam in hoc loco esse lectionem regij codicis probant sequentia, ubi Ebroinus ait he his literis commendatiis addidisse quartam civitatis suæ literam, id est, *o*, quam illi contra veteris exemplaris fidem mutarunt in *Y*.
DOMNI NOSTRI ILL.] Ita veteris exemplar. Editiones habent, *Domini nostri Caroli*. Quæ sanè lectio bona est. Sed nos secuti sumus auctoritatem veteris codicis.
 Formula ista non extat hoc loco in codice regio, sed in initio voluminis, quod habet hunc titulum: *INCIPIVNT CARTAS SENICAS. QVALES CVMQVE QVESIERIS, IBI INVENIES.* Vetus codex notarum quæ Tyrone tribuntur MS. in bibliotheca regia: *Incipit prologus de notis senicis.* Philippus Labbeus in Specimine

TOM. II. Specimine antiquarum lectionum pag. 44. commemorat codicem Puteanum cum hoc titulo: *Liber notarum Senici. Nonius Marcellus: Senica significat senex. Pomp. Pistoribus: Pappus hic medio habitat senica, non sefencia. Idem Pracone posteriore: Sed me exercet senica nequam neque illo quid faciam scio.*

Pag. 457. c. 17. **VIRA**] id est, uxore. Sic conjuga apud Symmachum lib. 3. epist. 24. *Non prius conjugam tibi quam sobolem accessisse cognovi.* Et lib. 8. epist. 19. *obfessam à morbo conjugam.* ubi vide Notas doctissimi viri Francisci Iureti.

Pag. 457. c. 40. **DE LUCTUOSA HEREDITATE**] Luctuosa est portio quam parens ex filij defuncti bonis capit, id est, quarta portio de rebus filij, ut interpretatur Anianus ad l. 2. Cod. Theod. de inoffic. testamento. Vide legem Vvisigothorum lib. 4. tit. 2. cap. 18. Inter schedas illustrissimi viri Petri de Marca Archiepiscopi Parisiensis reperit illum ista adnotasse ad gesta iudicij cuiusdam a Bono iudice habiti, quæ extant in chartulario Ecclesie Barcinonensis: *In sententia lata à Bono iudice palatii anno xxxiiij. regnante Roberto Rege dicitur mater propter quasdam hereditates luctuosas filiorum suorum possidere alodiam quoddam. Unde patet sensus hujus dictionis, quæ extat in aliis actis, P. E. R. L. V. C. T. V. O. S. A. M.*

Ibid. c. 41. **CONSTRIS**] id est, custrix, sive custos, ut Bignonius emendavit. Vide formulam superiorem.

Pag. 467. **SECUNDVM LEGEM ROM.**] In veteri codice ex quo formulæ istæ editæ sunt nullus extat titulus. Bignonius hunc illis præfixit ut facilis à ceteris discerneretur, ea de causa quia ferè omnes his scriptæ sint quæ lege Romana uterentur.

Pag. 475. c. 12. **QUI DEBITVM**] Hanc formulam descripsit Regino lib. 1. cap. 401. & post eum Burchardus lib. 2. cap. 30. & Ivo parte 6. cap. 131.

EAT, PERGAT] Regino, *cæmque pergat.* quod melius est.

Pag. 477. **CONIUNCTA NON SOLVUNTVR**] Secuti heic sumus auctoritatem codicis regij. Nam Simondicus habebat *contracta.* Apud Anianum in interpretatione Pauli legitur *conjuncta.*

Pag. 493. c. 43. **IN MATRIAM TANTVM**] In veteri codice legitur *in matriciam tantum membra.* Pro quo Simondus legit *in atramentum membra.* Bignonius emendavit in *atriamento membra.*

Pag. 501. c. 73. **NAVFRAGATA**] Malè antea legebatur *navrata.* Annales Bertiniani ad annum dccclxx. de Ludovico Rege Germaniæ: *De quodam solario venitate confesso sub lignis cecidit, & aliquantulum naufragatus in brevi convalescit.* Preceptum Karoli M. in Chronico Laurishamensi: *Helmericus Abba nobis innouit eò quòd caria per diversa loca Ecclesia sua sancti Nazarij perditæ fuissent & naufragata.*

Pag. 505. c. 19. **IMAGINARIO IVRE**] Vetus glossarium bibliothecæ regie: *Imaginaris, subposita persona.* Collatio prima Carthaginensis cap. 65. *Per videt jam hinc presantia tua duos in unius plebe fuisse imaginariæ constitutos.* Concilium Turo-nense II. can. 3. *Et corpus Domini in altari, non in imaginario ordine, sed sub crucis titulo componatur.* Vide Notas ad Gratianum pag. 428.

Pag. 561. c. 8. **VLTIMISSIMA**] Libellus precum Marcellini & Faustini pag. 87. *Ne sciens quòd Christi*

Tom. II.

Dei gratia etiam minimissimis servulis ejus patrocinetur. Edictum anni duodecimi Liurprandi Regis Longobardorum cap. 9. *De Gasindis vero nostris volumus ut quicumque minimissimum in tali ordine occisus fuerit.* Vide Notis Holstenij ad acta sanctarum Perpetuæ & Felicitatis pag. 91. in editione Parisiensi.

DVM LEGALITER] Formula ista usus est Vvidilo quum filium suum Ambulfum offerret in monasterio Novalicensi, tempore Karoli Magni. Erat etiam in usu in monasterio Cluniacensi, ut patet ex antiquis consuetudinibus ejusdem monasterij lib. 3. cap. 8. Ea etiam usus est Pontius Comes Impuritanensis anno M L X I I I. quum filium suum Petrum offerret in monasterio sancti Petri Rodensis. Vide etiam formulas à Gallandio editas in tractatu de franco-alodio pag. 331.

SVOS TRADERE FILIOS] Homilia incerti auctoris in Dominica octava post Pentecosten in vetustissimo codice MS. Ecclesie Lugdunensis: *Sunt multi in sancta Ecclesia qui ab ipsis infantia sua cunabulis mancipantur Dei servitio, & omni tempore vite sue immaculatè Deo servire student, sive in monastico ordine, sive in canonicis. Illud à plerisque parentibus fiebat bona mente ac studio pietatis. Nonnulli tamen hoc instituto abutuntur ut familiam suam liberarent filiis inuilibus. Docet istud Vdalricus in antiquioribus consuetudinibus monasterij Cluniacensis ad Vvilelmum Abbatem Hirsaugensem: *Acedit aliquotiens admodum grata & jucunda memoria pollicitationis tue de cavendo ingenio quorundam hominum secularium, qui nimirum non magnopere curantes de alio quàm de hac sola temporalis vite, postquam domum habuerint, ut ita dicam, plenam filiorum & filiarum, aut si quis eorundem claudus erit aut mancus, surdus aut cæcus, gibbosus aut leprosus, vel aliud quid hujusmodi quod enim aliquo modo seculo facit minus acceptum, hunc quidem impensissimo voto ut monachus fiat offerunt Deo. Quod imitatum videtur ex Hieronymi epistola ad Demetriadem de virginitate servanda. *Solent, inquit, miseri parentes & non plena fidei Christiani deformes & aliquo membro debiles filias, quia dignos generes non inveniunt, virginitati tradere.***

PALLA MANV MEA INVOLVTA] Vox mea redundat in hoc loco. Agitur enim illic de manu infantis oblatis, quæ secundum regulam sancti Benedicti cap. 59. debet involvi in palla altaris, id est, in illo velamine quo velatur altare, ut Hugo Menardus rectè interpretatur in Notis ad concordiam regularum pag. 983. Certa autem est hæc lectio. Apud Gratianum tamen 21. q. 3. cap. 4. legitur *pallio* contra veterum librorum & Ivonis fidem. Ut mirum valde sit virum doctum Franciscum Alseferram in Notis ad Cresconium pag. 154. pravam lectionem prætulisse sinceræ.

TRADO CORAM TESTIBVS] Vide Glabrum Rodolphum in vita sancti Guillelmi Abbatis Divionensis cap. 2.

PROMITTO STABILITATEM] Vide pag. 575. sanctum Gregorium lib. 1. epist. 40. & Menardi c. 32. Notas ad Concordiam regularum pag. 940. 975. 1005.

PRÆSENTE ABBATE] Sanctus Bernardus

NNR

Pag. 577. c. 35.

TOM. II epist. 7. cap. 17. *Item notum est solemniter ac regulariter proficere quemque in praesentia Abbatis. In praesentia ergo tantum, non etiam ad nutum ipsius sit cuiusque professio. Testis proinde adhibetur Abbas, non dictator professionis, adiutor non fraudator adimpletionis, vindex non auctor praevaricationis.*

Ibid. c. 36. De monachis fugitivis vide supra lib. 5. Capitulum cap. 379. & lib. 6. cap. 108. Vide etiam Hugonis Menardi Notae ad Concordiam regularum pag. 580. 561. 978. 1010. & Flodoardum lib. 3. cap. 24.

CANIS AD VOMITUM SVVM] In regula sancti Ferreoli cap. 20. monacho dicitur vagari cum non decere, ne in quocunque vitio capitis seculi delectatione elabatur ut redeat ad vomitum suum. Regula monastica communis sancti Fructuosi cap. 18. *Comperimus per minus cauta monasteria, qui cum facultatibus suis ingressi sunt, postea tepesallot, cum grandi exprobratione repetere, & seculum, quod reliquerant, ut canes ad vomitum revocare.* Memorabilis est historia cuiusdam monachi Cenomanensis ad secularem conversationem redeuntis sub imperio Karoli Calvi, quam reperi in vetustissimo codice MS. Ecclesiae Colbertinae, dignam profecto quae haec à nobis edatur in appendice actorum veterum. Continet enim multa notata dignissima.

SYNODVS NICÆNA] Certum est Nicenam synodum nihil statuisse de monachis fugitivis. Sed tum, quicquid certum ac perpetuum esse vellet, ad eam synodum referebant; veluti observatum est supra de precariis, quas in eadem synodo decretas esse docet vetus codex bibliothecae Tellierianae. Extant praeterea alia exempla hujus motis.

Pag. 583. c. 39. Post editam à nobis hanc formulam, deprehendimus eam à Francisco Pithæo publicatam fuisse in glossario ad Iulianum Antecessorem in verbo *commendatoria*.

Pag. 584. c. 41. **Ioseph**] Archiepiscopus Turonensis; de quo haec leguntur in vita Alcuini sub finem: *Tesaurus est siquidem Ioseph Archiepiscopus per totam nobem & ab eo & à suis visum fuisse.* Et paulo post: *Audient vero civitatis Turonis Ioseph Episcopus, vir bonus & Deo amabilis, beatum obiisse Alcuinum, advenit celerius illuc cum suo clero.*

FREDERICI ABBATIS] sancti Martini Turonensis, de quo vide Notae ad Agobardum pag. 70.

Pag. 586. **ISONIS MONACHI SANGAL.**] Quae sequuntur formulae sex, auctorem agnoscunt Isonem monachum Sangallensem, & à Goldasto editae sunt in tomo secundo rerum Alamannicarum inter veteres chartas sancti Galli.

ISONIS] Eckehardus in vita Notkeri balbuli cap. 3. *magisterio Isonis omnium artium eruditissimo & maxime divinarum scripturarum peritissimo imbuendus traditur.* Idem in libro de casibus monasterij sancti Galli cap. 2. narrat vitam ejusdem Isonis. Mortuus est in monasterio Grandivallensi anno **DCCCXXI**, pridie Idus Maij. Extant ejus glossae in Prudentium Amœnum.

Pag. 601. c. 6. **ADLOCVTIO MISSOR. IMP.**] In veteri codice sancti Michaelis ad Mosam, ex quo Sirmondus edidit hanc formulam, titulus nullus erat.

Ipsae putavit esse Episcopi Visitatoris. Nos ex con- **TOM. II** textu ejus deprehendimus adlocutionem esse Missorum dominicorum. Nam ex formula **XII**. & **XIII**. colligitur magnam fuisse tum auctoritatem Missorum illiusmodi in electionibus Episcoporum, non solum regnante Ludovico Pio, sed etiam sub imperio Karoli Magni. In epistola quippe Hadriani Papae ad Tilpinum Archiepiscopum Remensem legimus, quum ageretur de ordinatione Lulli Episcopi Moguntini, injunctum fuisse Tilpino ut unà cum Missis ejusdem Karoli diligenter inquireret omnia de illius ordinatione, & fidem ac doctrinam illius atque conversationem & mores ac vitam investigaret. Ipsorum quoque Romanorum Pontificum electio fieri per illas temperatas non poterat extra praesentiam Missorum dominicorum, uti pluribus dictum est ad Agobardum pag. 125.

Ante Robertum Quatremarium nullus dubitaverat de veritate istius epistolae, quae descripta reperitur inter epistolas Lupi Abbatis Ferrariensis. Tandem in anno **MDCLVII**, quum propugnaret privilegium sancti Germani Parisiensis, epistolam istam & sequentem accusavit falsitatis, parum feliciter. Quas enim observationes profert ad elevandam earum fidem & auctoritatem, nullius momenti sunt, mea quidem sententia. De tempore porro quo Erconradus Parisiensis Episcopus decessit, nihil certum dici potest. Illud sane constat, mortuum non fuisse anno **DCCCXII**, ut vulgo putant, cum ex his quae dicuntur ad titulum **XVII**. constet adhuc in humanis fuisse anno **DCCCLVI**.

PRÆSVLIVS] Ita vetus exemplar epistolarum Lupinarum. Pro quo Mallonus edidit *praesensibus*. Postea Sirmondus, quum epistolam istam describeret in tomo tertio Conciliorum Gallicae, vocem illam mutavit in *praesidentibus*.

QVOS INVENS] Ista melius explicat Flodoardus lib. 3. cap. 23. *Item de ordinatione*

Vuilleberti, cui Rex episcopium Cathalaunense dederat, ne in ipsius ordinatione ab ordine debito declinaret, inimani quod irrationabiliter Cathalaunenses, post obitum sui Episcopi, de sua ipsa necessitate fecerim, & quod ad Regem litteras suas pro electione praefati Vuilleberti miserim, decretum vero suum ad Archiepiscopum, sicut mittere debuerant, ut inde qua agenda essent canonice ageret, non miserim, insinuans qualiter inde rite facere debuissent, sed quia non fecerant, quid exinde cautius agendum sibi videatur edisserit, & prudenter attendendum mandat ut regularis electio fiat, & postremo sicut ipsius prudentia melius inde videretur, haec ita disponeret. Quae sumpta sunt ex epistola Hincmarj Archiepiscopi ad Odonem Episcopum Bellovacensem.

ARCHIMANDRITA] id est, Archiepiscopus. Aetha excommunicationis Aicardi edita in tomo primo analectorum Ioannis Mabillonij pag. 98. *Habemus enim excommunicationem Domni Theutbaldi Viennensis Archiepiscopi, Domni Amblardi Lugdunensis Archimandrita.* Vita sancti Gebehardi Archiepiscopi Saliburgensis apud Canisium to. VI. pag. 1251. *Reverendissimi & Deo dignus Archimandrita Inuvensis Cluwardus, postquam bonum certamen certavit, cursum*

Tom. II. consummavit, fidei servavit, quinto archipra-
fulatus sui anno obdormivit in Domino.

FROTERRI EPISC. CATVRC.] Non
reperitur in vulgatis tabulis Episcoporum Cadur-
censium. Sedisse eum Divonæ Cadurcorum anno
DCCCCLXXIII. reperio in chartulario Eccle-
siæ Tutelensis fol. 135. & 255. Eiusdem mentio
est in charta donationis Ecclesiæ Albiacensis,
quam Hugo quidam & uxor ejus Hermedrudis
dederunt Ecclesiæ Cadurcensi in mense Aprilis in
die feria vi. anno J. Ludovico regnante Rege.

Pag. 631.

S. ANDRÆ] forte Suredensis in diocesi
Helenensi.

S. MARIÆ LAVAIÆ] in pago Ripar-
curcensi ad Nucariam fluvium, sanctæ Mariæ
& beato Petro Apostolo dicati. Daconis porro
Abbatis mentionem reperio in actis consecratio-
nis Ecclesiarum sanctæ crucis & sancti Petri anno
MXX. peractæ ab Emerico Episcopo Ripacur-
censi.

S. PETRI TABERNA] in diocesi Vrgel-
lensi. Acta consecrationis Ecclesiæ Vrgellensis
an. DCCCXIX. Similiter locum sanctæ Mariæ
& sancti Petri Apostoli quem dicunt Taverna.
DE S. STEPHANO] Balneolensis in diocesi
Gerundenf.

S. MICHAELIS] Cuxanensis in diocesi
Helenensi.

S. MARIÆ ALAONE] Acta consecra-
tionis Ecclesiæ Vrgellensis anno DCCCXIX. In
pago Ripagurcensi atque Gestabienf. locum sanctæ
Mariæ quem vocant Alaone. Sed in literis quas
Bernardus Comes, Dux, atque Marchio conce-
cessit Fringello Abbati ejusdem monasterij XXI.
Kal. Augusti anno XXXII. Karoli Regis, mo-
nasterium illud dicitur esse in pago Palliariensi.

CIVITATE ROTA] Constituta illic fuerat
episcopalis cathedra ab Aymerico Archiepiscopo
Narbonensi anno DCCCXLVII. ut Surita
ait in Indicibus rerum ab Aragoniæ Regibus ges-
tarum. Sed in exemplari actorum ejusdem institu-
tionis, quod penes me est ex archivo Vrgellensis
Ecclesiæ descriptum, ista dicuntur acta anno
DCCCCLVII. anno tertio regnante Leutario
Rege. Cum autem initia Lotharij constituantur
in anno DCCCCLVI. manifestum est certam
esse epocham quæ iisdem actis adscripta est. Pri-
mus porro Rotensis Episcopus fuit Odissendus
filius Raimundi Comitis Ripacurcensis & Gar-
sendis uxoris ejus, qui sedem illam episcopalem
dotasse videntur in gratiam Odissendi. Nescio
autem quid sibi velit idem Surita quum ad annum
MLX. ita scribit: *Sedes episcopalis Rota consti-
tuitur, diocesisque Palliariensis & Ripacurcensis
illi tribuuntur.* Nam cum constet institutum
illam fuisse anno DCCCCLVII. Episcopumque
ei rursus datum anno MXXVII. Botrellum, ma-
nifestum est constitutum non fuisse anno millesimo
sexagesimo. Ego facile crediderim contributam
illi tum diocesim Palliariensem, quæ Episcopum
suum amiserat auctoritate Concilij quod apud
Fontem cooperatam habitum est anno DCCCXXI.

Pag. 634.
c. 21.

VVADALDI EPISCOPI] Helenensis apud
Ruscinones, cujus frequens mentio est in chartu-
lario illius Ecclesiæ. Sedit autem extremis Karoli
simplicis annis usque ad annum undecimum Lu-

Tom. II.

Tom. II. dovici Transmarini, quo eum agrotasse IV. Kal.
Februarij reperio in eodem chartulario lib. 2. cap.
68. Ex quo confirmatur epocha ordinationis Ri-
culfi. Porro ut heic Riculfus succedit Vvadaldo,
sic Vvadalus Riculfo istius nominis primo suc-
cesserat.

Hanc formulam nos descripsimus ex veteri co-
dice MS. bibliothecæ regię. Eadem habetur apud
Pamelum to. 1. liturgic. pag. 145.

EXCOMMVNICATIO RAGENARDI] Pag. 671.

Anno DCCCCLXXVI. cum Anastasius Senonen-
sis Archiepiscopus obiisset, Ragenardus urbis il-
lius Comes, qui pontificatum in familiam suam
inferre cupiebat, novi antistitis electionem tur-
bavit spatio quinque mensium. Tandem Segui-
nus, filius sororis ejusdem Ragenardi, eo invito
electus & consecratus apud Autissiodorum est III.
Idus Junij. Venientem deinde eum Senonas Raga-
nardus aditu urbis prohibuit. *Videns hoc autem
ipse Archiepiscopus,* ut ait Clarius in chronico
sancti Petri Vivi Senonenfis, *omnem provinciam
interdixit à Calendis Obobris usque in caput Je-
junij.* Eo igitur tempore facta est ista excommuni-
catio adversus Ragerardum Comitem & Rod-
mundum ejus filium, (quem Frotmundum vocat
idem Clarius) quia Seguinum, postquam
archiepiscopalem benedictionem susceperat, san-
ctum Sennensis Ecclesiæ locum ingredi non per-
miserant, ut legitur in excommunicatione. Post
mortem Seguini, quæ anno DCCCXCIX.
contigit XVI. Kal. Novembris, rursus tempestas
in Ecclesia Senonensi. Nam cum Frotmundus
Comes, qui Ragenardo patri non ita multo antè
successerat, Brunonem filium Senonibus dari vel-
let Episcopum, eodemque tempore plurimi etiam
Clericorum, ut Clarius ait, id est, Canonicorum,
ambitionibus episcopatum appetere, in-
gens schisma factum est in Ecclesia, quia neque
Bruno neque ullus Canonicorum qui episcopari
volebant ad eam dignitatem pervenire potuit, eli-
gentium votis in Leothericum Archidiaconum
convenientibus. Ea de causa Frotmundus adver-
sus ipsum commotus, ei post consecrationem ad
sedem suam accedenti portas clausit & urbis in-
troitum denegavit, ut legitur apud Tavellum.
Cum ergo eadem tum excommunicandi causa es-
set quæ Seguinum adegerant ista decernere ad-
versus Ragenardum & Rodmundum ejus filium,
placuit uti eadem formula, mutatis nominibus,
ita videlicet ut prioris excommunicationis nomi-
na deleta alicubi sint cultelli ope, & in eorum
locis supposita eorum nomina qui recenter ex-
communicabantur, supra lineam tamen utpluri-
mum. Vno in loco, ubi puncta literis permixta
edi curavimus, duorum Canonicorum nomina in
contextu orationis teposita sunt, non verò supra
lineam. Ista nos summa cura heic adnotari volui-
mus, ut trisque excommunicationis tempora &
nomina distingui possent. Simul autem & diverso
charactere cudi fecimus quæcumque addita in se-
cunda excommunicatione sunt; si duo illa voca-
bula excipias quæ punctis permixta sunt. Quam-
vis enim pertineant ad secundam excommuni-
cationem, tamen mutari non debuit neque potuit
forma literarum illius lineæ. Itaque sermo uno te-
nore decurrens ad excommunicationem Seguini

NNnn ij

T. om. II. pertinet. Quæ verò supra lineas addita sunt, & diverso charactere cusa, tum etiam duo vocabula punctis permixta, ea addita sunt tempore Leo-therici. Vbi autem nomina excommunicatorum ita deleta sunt ut legi omnino non possint, illic puncta substituimus pro nominibus excommunicatorum. Ista porro nos totidem omnino verbis olim enarravimus ad Reginonem.

Pag. 673. **SVNIARIUS EPISCOPVS HELENEN.]** Fuit filius Gaufridi Comitis Emporitaniac Ruscinonenfis & Avæ Comitissæ, ut docent tabularia Ecclesiæ Helenensis & monasteriorum sancti Petri Rodensis & sanctæ Mariæ Rodensis. Successit autem Riculfo, quem in cathedra Helenensi se disce repetio usque ad annum octavum regni Lotharj. Suniarium autem illic sedisse constat ab anno xiiii. ejusdem Lotharj usque ad annum dcccclxxviii. quo interfuit consecrationi monasterij Rivipullensis. Successorem habuit Hildefindum Abbatem sancti Petri Rodensis, qui sedem Helenensem tenuisse reperitur anno primo regni Ludovici Regis filij Lotharj & anno quarto regnante Hugone Magno Rege.

VOLVERADVS LEVITA.] Subscriptus reperitur donationi alodis de Troliars quam Ecclesiæ Helenensi fecerunt Ava Comitissa & filius ejus Soniarus Episcopus iii. Kalendas Augusti anno xviii. regnante Leutario Rege filio Ludovici Regis.

Pag. 674. **OLIBANVM COMITEM.]** Bifuldunensem & Ceritanensem, filium Mironis Comitis Barcinonenfis & Avæ Comitissæ. Sic enim reperio in veteri charta Rivipullensi & in gestis Comitum Barcinonenfium.

MIRONEM FRATREM EIVS.] qui Gerundenfis Episcopus & Comes fuit, cujus multa extant monumenta. Gestis Comitum Barcinonenfium: *Miro vero tertius filius Mironis Comitis Barcinonenfis fuit Gerundenfis Episcopus & Comes, qui apud monasterium Rivipullis sepultus est anno Christi dcccclxxiiii.* Vide Franciscum Diago in catalogo Episcoporum Gerundenfium.

S. MICHAELIS.] Cuxanensis in diocesi Helenensi.

S. MARIE IN VALLE ASPERI.] id est, monasterium Arularum in diocesi Helenensi, de quo pluribus dictum est supra pag. 1103.

Pag. 675. **SALLA EPISCOPVS Vrgellen.]** Filius fuit Ifatni Vicecomitis Vrgellenfis, & frater Ber-

nardi Vicecomitis Vrgellenfis. Antè verò quam Episcopus fieret, erat Archidiaconus Vrgellenfis. Bernardus autem uxorem habuit Guisflam Vicecomitissam Salla erat adhuc Episcopus IV. Nonas Julij anno duodecimo regnante Roberto Rege. Ista ego collegi ex veteribus monumentis Ecclesiæ Vrgellenfis, in quibus hæc præterea leguntur: *Salla Episcopus Vrgellenfis sedis in episcopatu annis triginta. Iste sanctus creditur à multis.*

COMITISSAM ERMENGARDS.] Ceritanie nimirum, ut opinor, viduam videlicet Olibani Cabretæ Comitis Ceritanensis & Bifuldunensis, qui obiit anno Christi dcccxc. filios relinquens Bernardum cognomento Taliaferum, qui Bifuldunensis Comes fuit, Guisfredum Comitem Ceritanie, & Olibam, qui dein Abbas Rivipullensis & Cuxanensis ac Episcopus Aufonensis fuit. De Oliba extant plurima clara virtutis & industriæ monumenta, quæ commodius alibi referentur. Nunc satis erit describere fragmentum ex vita inedita Petri Ducis Venetiarum; in qua cum agatur de monasterio sancti Michaelis Cuxanensis in diocesi Helenensi, in quo monasticam vitam egit idem Dux, additur: *Defuncto Guarino Abbate, inclitus vir Oliba rector ejusdem patriæ, post susceptionem sancti habitus relicto seculo, post susceptionem sancti habitus relicto seculo, Abbas in eodem canobio ab omnibus monachis & illius regionis incolis eligitur, qui postmodum Pontificum culmen adeptus in Ansoniæ cathedra dignus Deo Pontifex est electus. Cumque pontificatus sui jura, velut arguta apes, æquo libraminis pondere ac virga dilectionis, & omnem subditam creditamque plebem sibi ei Deo regeret, discernens discretæ ratione utrorumque ordinum causas, id est, Clericorum, effectus est Ecclesiæ Dei sanctæ pastor egregius. Eratque multarum abbatiarum eximius pater; præcipue tamen sanctæ Mariæ sanctique Michaelis, in quo requiescit; admodum in omnibus curis dilexit canobium. Qui sollicitus in orationibus, philosophiæ studiis exercitatus est &c.*

VIVAS EPISCOPVS.] Barcinonenfis, quem Rege filio Ludovici Regis.

ALMERICVS EPISCOPVS.] Ripacurcensis. Mortuus est anno mxvii. ut legitur supra pag. 632. cap. 21.

VICO.] Vrgellenfis. Sic enim tum vocabantur.

ADDENDA IN NOTIS.

Pag. 988. post lineam 29. induceremus adde. Chartularium monasterij Conchenfis in diocesi Ruthenensis cap. 311. *Et si ipse filius primus morierit ante suam sororem, ad sororem remaneat, & post mortem sorori, sancto Salvatore remaneat ad Conchas.* Ibidem cap. 431. *In tali convenientia ut si Petrus & Bernardus filij sui morierint sine filiis de uxore natis & ipse filij sine aliis, ut fiat hac Domini nostri Salvatoris & sanctæ Fidis pro anima ejus.*

Pag. 989. post lineam secundam adde sequentia. **PRETIO REDIMAT.]** Post ista edita da-

tum mihi mutuo est exemplar legum antiquarum ex editione Tiliana, in quo Franciscus Pitheus sequentia addidit ex quodam codice antiquo.

De fiscalibus ut contra dominus censuimus pro amore pacis jubemus ut in triste electi Centenarij ponantur per quorum fidem atque sollicitudinem pax prædicta servetur.

Et quia propitiante Domino inter nos germanitatis caritas indirupta vinculo cul-